

8, Psychologická charakteristika prenatalního a perinatálního období, význam pro psychický vývoj jedince. Sociální interakce, formy sociální interakce ve zdravotnické profesi, techniky pro rozvoj správné sociální interakce v profesním týmu.

PRENATÁLNÍ OBDOBÍ

– Trvá 10 lunárních měsíců, 9 kalendářních měsíců, 42 týdnů, **280 dní**

– Oplození vajíčka spermií → **zygota** (první buňka zárodku) – má **plný počet chromozomů 46** (22 párů somatických a 1 pár pohlavních) – xx pro ženské a xy pro mužské pohlaví)

– **3 fáze:**

- 1) **Blastogeneze** – 21 dní, zahrnuje **oplození, rýhování** (dělení buňky), **migrace** (přesun do dělohy) a **nidace** (uhnízdění v děložní sliznici) → tvoří se **základy embrya a plodových obalů** (ektoderm, entoderm, mezoderm)
- 2) **Embryogeneze** – 22. den až 10. týden, vytváří se **embryo** (objemná hlava, nejdůležitější orgány) a **placenta**, dokončuje se vývoj plodových obalů; **toto období je nejcitlivější na působení škodlivin z vnějšího prostředí** (infekční choroby, ionizující záření, kouření, alkohol, drogy, → následkem může být potrat, předčasný porod, vývojové vady plodu...)
- 3) **Fetogeneze (fetální období)** – od 11. týdne do porodu, plod = **fétus**

Tělesný vývoj

- **2. měsíc** – na konci měsíce reakce ve formě drobných záškubů
- **3. měsíc** – hovoříme o plodu, dokončený vývoj placenty, jsou zřetelné prsty, je možné rozlišit pohlaví, plod hýbe končetinami, otáčí hlavičkou,...
- **4. měsíc** – vrásčitá červená kůže (absence podkožního tuku), objevuje se lanugo (jemné ochlupení), koncem měsíce si začíná cucat palec a hrát si s pupeční šňůrou
- **5. měsíc** – začínají růst vlasy, slyšitelné srdeční ozvy, zřetelné pohyby končetin (prvorodička je vnímá cca od 20. týdne, víceroodička už od 18. týdne)
- **6. měsíc** – tvoří se plodový maz, ledviny tvoří moč (vylučuje se do plodové vody), první stolice – smolka (mekonium)
- **7. měsíc** – uvolňuje se epiteliální šev mezi víčky, rostou řasy a obočí, vytváří se antiatelektický faktor (látka, umožňující rozvinutí plic po porodu)
- **8. měsíc** – ukládá se podkožní tuk, kůže se začíná vyhlazovat, poslední zbytky lanuga, u chlapců začíná sestup varlat z DB do šourku
- **9. měsíc** – vytvořen podkožní tuk, kůže vyhlazená a růžová, varlata jsou sestouplá v šourku
- **10. měsíc** – všechny orgány jsou vyvinuté, známky zralosti plodu (hmotnost 3300-3500 g, délka 48-50 cm, kůže pokrytá mázkem, nehty na rukou přesahují špičky prstů a na nohou k nim dosahují, úzké švy mezi lebečními kostmi, u chlapců sestouplá varlata a u děvčat velké stydké pysky překrývají malé)

Poznávací procesy

- Prvním smyslem, který plod vnímá je **hmat** (teplo plodové vody, houpavá chuť matky)
- Od 20. týdne fungují **senzorické dráhy bolesti**
- V 6. měsíci začíná **rozlišovat zvuky lidské řeči**, na konci těhotenství pozná hlas matky, preferuje hlas vyšší, ženský
- V poslední třetině těhotenství je vyvinutá **chuť** (preferuje sladkou chuť)
- Od 7. měsíce plod **vidí**
- **Habituace** – přivykání (např. je schopen si krátkodobě pamatovat zvuk a jeho reakce na něj se při opakování snižuje)

Emoce

- Emoce matky ovlivňují plod, při **negativních pocitech se více pohybuje**
- Důležitá je komunikace mezi matkou a plodem – doteky, hlazení, mluvení,...

PERINATÁLNÍ OBDOBÍ

- Období porodu
- Porod zapříčiňují hormonální změny – **oxytocin** (hormon podvěsku mozkového) způsobuje stahy dělohy (**kontrakce**)
- **Porodní doby:**
 1. **doba porodní** (otevírací) – otevření porodních cest, zánik porodní branky; u prvorodičky 10-12 hod., u víceroodičky 6-8 hod.
 2. **doba porodní** (vypuzovací) – porod dítěte; u prvorodiček 30 min. až 1 hodinu, u vícerodiček do půl hodiny
 3. **doba porodní** (placentární) – porod placenty; cca 15 minut
 4. **doba porodní** – 2 hodiny na porodním sále, riziko poporodních komplikací
- **Období šestinedělní** – hojí se poporodní poranění, zavinuje se děloha, tvoří se mléko
- **Porod podle Leboyera:**
 - Optimální prostředí při porodu: šero, ticho, jemný dotyk (přiložení dítěte k matce – **bonding**), přerušení pupeční šňůry, dítě pokládat na bok, koupel novorozence

- Po revoluci snahy o **humanizaci porodu** (otec při porodu, domácí prostředí v nemocnici, alternativní polohy při porodu, rooming-in, kojení ihned po porodu), možnost alternativních porodů (do vod), alternativní tlumení bolesti (homeopatie, hydroterapie, bylinky, akupunktura aromaterapie...)
 - **Rooming-in** – novorozenec zůstává na pokoji s matkou (výhody: kojení dle potřeb dítěte, podpora vzniku citové vazby, matka se učí o dítě pečovat, rozumět jeho projevům,...)
-

SOCIÁLNÍ INTERAKCE (AFILIACE)

- Způsob kontaktu člověka s člověkem, jak na sebe lidé navzájem působí (jedinec – jedinec, jedinec – skupina, skupina – skupina)
- 3 základní roviny:
 1. Rovina percepční
 2. Rovina interakční
 3. Rovina komunikační
- Ve vztahu s druhými lidmi: učíme se, dostáváme zpětnou vazbu o svém chování, srovnáváme se s ostatními, silněji prožíváme pozitivní emoce a lépe zvládáme negativní, tvoříme si svůj sebeobraz, sebehodnocení, sebevědomí
- Soc. interakce přímá x nepřímá (zprostředkovaná)
- Pozitivní formy x neutrální formy x negativní formy soc. interakce

Pozitivní formy soc. interakce

- **Kooperace** – vzájemná spolupráce všech členů směřující k dosažení společného cíle
- **Integrace** – začlenění jednotlivce do společnosti
- **Tolerance** – snášenlivost k chování a názoru druhých lidí, ohled na jejich potřeby (např. náboženství, kuřáci...)
- **Reciprocita** – vzájemnost (člověk by měl pomoci tomu, kdo mu také pomohl)
- **Soutěžení** – v dobrém slova smyslu, porovnávání sil
- **Škádlení** – popichování (v rodině, mezi přáteli – dobré vztahy)
- **Solidarita** – soudržnost, pospolitost (skupinová podpora morální, materiální, vyjádřená úzkou spoluprací)
- **Altruismus** – šlechetnost, nesobecký charakter mezilidských vztahů (jednání a myšlení ve prospěch druhých bez vlastního zisku)
- **Komunikace** – vzájemné dorozumívání se

Negativní formy soc. interakce

- **Rivalita** – soupeření mezi 2 jedinci/skupinami (jedinec/skupina chce vyhrát nad ostatními)
- **Ironizování** – výsměch, jehož cílem je druhého ponížit, skrytá forma agrese
- **Egoismus** – sobectví (jedinec vidí jen své potřeby)
- **Egocentrismus** – krajní forma egoismu, upoutávání pozornosti na sebe (opakem sociocentrismus)
- **Izolace** – osamocení, odloučení, ztráta soc. kontaktu (dobrovolná x nedobrovolná – soc. trest, krajní introverze, reakce na náročnou životní situaci)

Neutrální formy soc. interakce

- **Koexistence** – existence lidí vedle sebe, společný výskyt, kde nedochází k vzájemné interakci
 - **Koakce** – všichni dělají stejnou věc, ale nespolupracují spolu (lidé nejsou závislí, neovlivňují práci druhých – např. test ve škole)
-